

EMN Eesti võrgustikukohtumine

04.03.2025

EMN

European Migration Network
Euroopa rändevõrgustik

ESTONIA
EESTI

➤ **EMN Eesti tegevused ja värskimate EMN publikatsioonide esitlus**

- Rände- ja varjupaigapoliitika aastaraport 2024
- EMNi lühiuuringud:

Uuenduslikud viisid välistalentide ELi meelitamiseks ja Rändediplomaatia.

➤ **Võrgustikuliikmete ümarlaud**

- Kutsekoda
- Siseministeerium
- Välisministeerium
- Harno
- Teised võrgustikuliikmed

- EMN liikmed hetkeseisuga: EL riigid (välja arvatud Taani) ja vaatelejariigid – Norra, Georgia, Moldova, Ukraina, Montenegro, Armeenia, Serbia, Põhja-Makedoonia. Varsti on liitumas ka Albaania.
- Uus tööprogramm ja eelarve 2026-2027.

Prioriteedid:

- Rände- ja varjupaigapaketi rakendamine
- Valmisolek ja hädaolukorra plaanid
- Tagasisaatmine (REG töögrupp)
- Tehisintellekt
- Smugeldamise vastane võitlus
- Talentide meelitamine

EMN Eesti fookuses:

- Üritused - aastakonverents oktoobris
- Rändestatistika 2020-2024 – juunis
- Aastaraport ja selle esitlus sügisel

- Tööränne tööjõupuuduse tingimustes;
- ELi inimkaubanduse tõkestamise, vastase võitlemise ja kuriteoohvrite kaitse poliitika rahvusvaheline mõõde;
- Perekonna taasühinemine ELis: 20 aastat perekonna taasühinemise õiguse direktiivi vastuvõtmisest;
- Kolmandate riikide kodanike tööturule lõimumine – oskuste sobitamine tööturu nõudmistega;
- Aastaraport;
- Lapsed rändes.

- Varjupaigamenetlus piiril: uue rände- ja varjupaigapaketi rakendamine;
- Turvalised transiit- või päritoluriigid: varjupaigataotluste hindamise kriteeriumid ELi ühise varjupaigamenetluse määruse (2024/1348) järgi;
- Kolmandate riikide kodanike põhiõiguste kaitse taustakontrollimisel ja piirimenetluses uue rände- ja varjupaigapaketi rakendamisel;
- ELi varjupaigamenetluse määruse (EU) 2024/1348 kohane rahvusvahelise kaitse taotlejate õigusnõustamine haldusmenetluses;
- Poliitikamuudatused seoses ajutise kaitse saajate õiguste ja kohustustega;
- Varjupaigataotlejate varajase lõimimise head praktikad;
- Vastuvõtu ümbermõtestamine: uuenduslikud meetmed varjupaigataotlejate toetamisel;
- Kolmandate riikide kodanike kvalifikatsioonide ja oskuste tunnustamine: ülevaade reguleeritud kutsealadega seotud menetlustest ja väljakutsetest;
- Digiteenuste kasutamine seadusliku rände menetluses;
- AI kasutamine rändehalduses.

Rändehaldus

- Rändestrategieate kavandamine;

Rahvusvaheline ja ajutine kaitse

- Rahvusvahelise kaitse taotlejate ligipääs õigusabile;
- Rahvusvahelise kaitse taotlejate geograafiline hajutamine ja suhestumine kohalike kogukondadega;

Kohanemine

- Keeleõppe toetusmeetmed täisealistele rahvusvahelise kaitse taotlejatele;
- Rändetaustaga laste ligipääs haridusele Elis;
- Rahvusvahelise kaitse saajate kutsehariduse ja koolituste võimalused.

Tagasisaatmine

- ELi liikmesriikide väljasaatmisotsuste vastastikuse tunnustamise ja rakendamise tingimused, praktika ja edasised sammud.

Rände- ja varjupaigapoliitika aastaraport: 2024. a seadusemuudatused Eestis

Eesmärk ja sisend

Raport (AMO) koostatakse ja info kogutakse etapiliselt:

I osa – anda ülevaade peamistest rände- ja varjupaiga valdkonna poliitika ja seadusemuudatustest 2024. aastal, sisend riigiasutustelt. Inglisekeelne raport esitati Euroopa Komisjonile veebruari lõpus.

II osa – anda ülevaade peamistest rände- ja varjupaiga valdkonna poliitika, seaduse ja praktikamuudatustest 2024. aastal. Inglise keelne raport on avalik ning sisend kogutakse kõikidelt valdkonna organisatsioonidelt. Raport valmib aprilli lõpuks.

Nn III osa – Rändepoliitika aastaraport – anda eestikeelne ülevaade olulisematest arengusuundadest rändevaldkonnas nii Eestis kui Euroopa Liidus (ja EMN vaatejariikides). 2025. a raport valmib septembri lõpuks.

Eelmiste aastate raportid on leitavad meie kodulehel (www.emn.ee)

Seaduslik ränne

Välismaalaste seaduse muudatused:

- 15. aprillist 2024 muudeti VMSi ning viidi kooskõlla direktiiviga (EL) 2021/1883, nõ EL sinise kaardi direktiiv, mis käsitleb kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemist ja seal elamise tingimusi. Seaduse muutmise eesmärk oli soodustada kolmandate riikide kodanike tööle asumist kõrget kvalifikatsiooni nõudvatel töökohtadel.
- 1. jaanuarist 2024 jõustusid muudatused Perekonnaseaduses (muudatus on sisse viidud ka rännet puudutavates õigusaktides), mis lisab abikaasa mõiste kõrvale „registreeritud elukaaslase“ mõiste.
- 1. jaanuarist 2025 jõustusid muudatused Riigilõivuseaduses, millega viiakse kodakondsuse saamise, taastamise ja kodakondsusest vabastamise taotluste riigilõivumäärad, isikut tõendava dokumendi menetluste ja välismaalase staatuse menetluste riigilõivumäärad, rahvastiku toimingute riigilõivumäärad, jm. alusel tehtavate toimingute riigilõivumäärad vastavusse kuludega.
- 20. mail 2024 võeti kasutusele uus Viisaregister.

Tabel 1

Rändeliigid	2024	Muutus võrreldes 2023. aastaga
Pereränne (abikaasa ja lähedase sugulase juurde)	1154	1686 (-31%)
Elamisload õppimiseks	389	424 (-8%)
Elamisload töötamiseks	1235	2054 (-40%)
Elamisload ettevõtluseks	71	85 (-16%)
Elamisload muul põhjusel	19	12 (+58%)
Kokku	2868	4261 (-33%)

Tabel 2

Rändeliigid	1.	2.	3.	4.	5.
Pereränne (abikaasa ja lähedase sugulase juurde)	Venemaa	Ukraina	India	Türgi	Nigeeria
Elamisload õppimiseks	Pakistan	Hiina	Aserbaidžaan	India	USA
Elamisload töötamiseks	Ukraina	India	Usbekistan	Filipiinid	Moldova
Elamisload ettevõtluseks	Türgi	Iraan	Hiina	Ukraina	USA
Elamisload muul põhjusel	Kosovo	Venemaa	Türgi	Määratlemata kodakondsus	India
Elamisload kokku	Ukraina	India	Venemaa	Türgi	Aserbaidžaan

Tabel 3

	2024	Muutus võrreldes 2023. aastaga
Lühiajalise töötamise registreerimise taotlusi	6171	9939 (-38%)
Lühiajalise töötamise registreerimisi	5379	7061 (-24%)

Tabel 4

Lühiajalise töötamise registreerimised	
TOP 5 kodakondsust	TOP 5 tööandja põhitegevusalad
UKR	Töötlev tööstus
MDA	Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük
UZB	Ehitus
IND	Muud teenindavad tegevused
GEO	Elektroonilise side teenus, programmeerimine, konsultatsioonid, andmetööstustaristu ja muu infoalane tegevus

Tabel 5

	2024	Muutus võrreldes 2023. aastaga
Lühiajalised ehk C-liiki viisad	8883	8870 (+0.1%)
Pikaajalised ehk D-liiki viisad	5460	6777 (-19%)

Tabel 6

C-liiki viisad		D-liiki viisad	
TOP 5 kodakondsust	TOP 5 reisi eesmärki	TOP 5 kodakondsust	TOP 5 reisi eesmärki
IND	Sugulaste või sõprade külastus	MDA	Lühiajaline töötamine
RUS	Turism	UKR	Õpingud
TUR	Ärireis	UZB	Sugulaste või sõprade külastus
CHN	Sport	IND	Puudub
KAZ	Muu	GEO	Muu

Rahvusvaheline ja ajutine kaitse

- Kevadel 2024. a võeti EL tasandil vastu rände- ja varjupaigalepe, millega luuakse ühtne Euroopa süsteem rände haldamiseks.
- Euroopa Liidu varjupaiga- ja rändehalduse reformi rakenduskava koostamise ja elluviimiseks moodustati siseriiklik töörühm 3.09.2024, mis on allkirjastatud siseministri käskkirjaga. Käskkirja rakendati tagasiulatuvalt alates 6.06.2024.
- 25. juunil 2024 võttis EL Nõukogu vastu otsuse pikendada ajutise kaitse kehtivust kuni 2026. a märtsini. Eestis muutus ajutise kaitse pikendamise protseduur enamikule kaitse saajatele automaatseks (pärast iseteeninduses taotluse esitamist) alates augustist, 2024. a.
- 26.04.2024 jõustusid rahvusvahelise kaitse taotlejate majutuskeskuse sisekorraeeskirja muudatused (näiteks isikliku toimiku, alkoholi ja narkootiliste ainete kasutamise ja öise eemalviibimise regulatsiooni täpsustamine).
- 2024. a võimaldatakse ajutise kaitse saajatele eesti keele õpet ka keeletasemel B1, seni oli riigi toetusel tagatud õpe A2 tasemel.

Tabel 7

	2024	Muutus võrreldes 2023. aastaga
Rahvusvahelise kaitse taotlused	1355	3984 (-66%)
Pagulase staatus	36	62 (-42%)
Täiendava kaitse staatus	1333	3856 (-65%)

Tabel 8

Pagulase staatus, TOP 5 kodakondsust	Täiendava kaitse staatus, TOP 5 kodakondsust
RUS	UKR
BLR	SYR
TUR	-
AZE	-
AFG	-

Tabel 9

	2024	Muutus võrreldes 2023. aastaga
Ajutise kaitse taotlused	6094	8782 (-31%)
Ajutise kaitse pikendamised	46 491	33 215 (+40%)

Tabel 10

	Taotlused	Pikendamised
Naisi	2550	22 037
Mehi	1939	11 049
Alla 18-aastaseid	1605	13 405
Kokku	6094	46 491

Kohanemine

- Eestikeelsele õppele üleminek 2024/2025 õppeaastal – sh. mitmed tegevused nagu Põhikooli riikliku õppekava muutmine (1. septembril 2024 alustasid kõik vene õppekeelega 1. ja 4. klasside õpilased õppimist täies mahus eesti keeles) ning keeleõpet toetavad tegevused (näit. “Eesti keele õppe ja keeleõppe arendamise” ehk Keelesammu programm).
- „Eestis kohanemine“ infoteenus sai täiendatud veel ühe osateenusega - pangakonto loomine ja tulumaksude deklareerimine. Teenus koosneb kaheksast osateenusest. Infoteenust arendatakse tulevikus proaktiivseks sündmusteenuseks, mis on suunatud Eestisse saabunud uussisserändajatele, tagasipöördujatele või sihtrühmaga tegelevatele ametnikele. Teenus on leitav: <https://www.eesti.ee/syndmusteenused/et/eestis-kohanemine>
- Loodi „Kohanemise teekaart“, mis on põhjalik ja praktiline juhend ja on loodud toetama Eestisse saabuvate ja siin elavate uussisserändajate kohanemist. Teekaart hõlmab mitmekülgseid teemasid, andes ülevaadet Eesti seadusandlusest, elukorraldusest ning vajalikest toimingutest. Teekaart on leitav Integratsiooni SA kodulehel.
- 2024. a märtsis valmis Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2023, mille põhieesmärk oli analüüsida Eesti ühiskonna kohanemis- ja lõimumisprotsesse 2023. aasta seisuga, et parandada ja uuendada teadmisi kohanemis- ja lõimumisprotsessi edukusest Eestis ja kavandada tegevusi selle toetamiseks.

Tabel 11

	2024	Muutus võrreldes 2023. aastaga
Kodakondsuse taotlused	1093	1320 (-17%)
Kodakondsuse andmine (naturalisatsiooni korras)	751	1077 (-30%)

Tabel 12

Naturalisatsiooni korras kodakondsuse saanud isikute eelmine kodakondsus, TOP 5	
1.	Määratlemata kodakondsus
2.	Venemaa
3.	Pakistan
4.	Ukraina
5.	Valgevene

Schengen, piir ja ebaseaduslik sisseränne

- 2023. a lõpus toimusid mitmed Schengeni hindamised (viisapoliitika, maismaapiiri ja IBM strateegia, SIS/Sirene ja politseikoostöö, välis- ja õhupiiri hindamised). 2024. a detsembris esitas Eesti Euroopa Komisjonile hindamise soovitude täitmise ajakava.
- 2024. aasta veebruarist peatas Venemaa Föderatsioon Ivangorodi piiripunktis sõidukite piiriületuse (seoses remonttöödega). Seoses sellega jäi Narva piiripunkt avatuks ainult jalakäijatele. Samuti muutusid piiripunkti lahtioleku ajad, alates 7:00-23:00.
- 2024. aastal alustati ettevalmistavaid tegevusi PPA juurde loodava reservväelastest koosneva kriisireservi loomiseks. Täiskoosseis 2027. aastaks.
- PPA viis läbi suuremahulise õppuse – Green Victory (harjutati massilise sisserände ja avaliku korra rikkumise tõrjumist), ning osales Eesti Kaitseväge suurõppusel Decisive Lancer (harjutati ränderünde tõrjumist ja ebaseadusliku piiriületuse takistamist).

Inimkaubandus ja tagasipöördumine/väljasaatmine

- Eesti on alates 1. juulist 2024 kuni 30. juunini 2025. on Läänemeremaade Nõukogu eesistuja.
- 2024. a tõhustati koostööd UNODC ja Kesk-Aasia riikide piirkondliku inimkaubanduse vastase võitluse võrgustikuga.
- 2024. a oli koostamisel inimkaubanduse ohvrite abistamise riiklik suunamismehhanism (NRM), mille tegevused jätkuvad 2025. a.

- Alates 1. juulist 2024. a muutus seoses muudatustega Vangistusseaduses ka Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus, mis puudutab kinnipeetavatele tervishoiuteenuse osutamist. Muudatuse alusel korraldab nüüd väljasaadetava tervisekontrolli ja talle vajalike tervishoiuteenuste osutamist Tervisekassa.
- 1. märtsil jõustus kahepoolne tagasivõtuleping Usbekistaniga (leping allkirjastati 2023. a). Tagasivõtulepingute alased läbirääkimised on käimas veel Kõrgõzstani ning Tadžikistaniga.

Tabel 13

	2024	Muutus võrreldes 2023. aastaga
Sundtäidetav lahkumisettekirjutus	142	170 (-16%)
Vabatahtlik lahkumisettekirjutus	633	861 (-26%)
Vabatahtlik riigist lahkumine IOM VARRE projekti toel	34	91 (-63%)

Arengukoostöö

- 2024. aastal alustasid Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (ESTDEV), Eesti Töötukassa ja Ukraina Riiklik Tööturuamet projekti, mille eesmärk on aidata Ukraina tööturgu vajadustele vastavalt ümber kujundada ja kaasajastada.
- 2024. a septembris liitus Eesti koos Poolaga Euroopa Komisjoni Skills4Recovery programmiga, et koolitada Ukraina oskustöötajaid ja arendada Ukraina kutseharidussüsteemi.
- „Digital Explorers II“ raames võõrustas Eestit 2024. aastal 20 noort Keeniast, kes said Eesti ettevõtetes IT-alast töökogemust ja Tallinna Ülikoolis valdkondlikku koolitust.

EMN lühiuuring koostöös OECDga: Rändediplomaatia: poliitika, läbirääkimisvõtete ja –meetodite analüüs

Ilmus novembris 2024

Mis on rändediplomaatia?

Riikide poolt kasutatavad diplomaatiavahendid, - protsessid ja -menetlused piiriülese rahvastiku liikumise haldamiseks.

Näiteks:

- Vastastikuse mõistmise memorandumid
- Mobiilsuspartnerlused
- Deklaratsioonid, raamlepingud
- Regulaarsed diplomaatilised kõnelused
- Erisaadikute või diplomaatiliste esindajate määramine

Lühiuuringu eesmärk

- Kuidas rändediplomaatia abil edendada rahvusvahelise rände alast koostööd kolmandate riikidega
- Rändediplomaatia head praktikad ja väljakutsed

Euroopa Liidu rändediplomaatia

- Euroopa välispoliitika vaates võtmetähtsusega.
- **Rahvusvaheline rändealane koostöö** on üks 2024. aastal vastu võetud ELi rände- ja varjupaigapaketi alustalasid.

Hiljutisi ELi-üleseid rändediplomaatia näiteid:

- Tuneesia
- Egiptus
- Mauritaania

Probleemid:

Demokraatia puudumine, inimõiguste rikkumised, rassilised ja sotsiaalsed pinged ühiskonnas.

Liikmesriikide rändediplomaatia näited:

- Prantsusmaa ja Austria: bilateraalne ja mitmepoolne dialoog prioriteetsete riikidega; ministeeriumite-ülesed lähenemised rändele;
- Saksamaa: sektoriteülene lähenemine rändele;
- Belgia, Saksamaa, Hispaania: erisaadikud ja diplomaatilised esindajad.

ELi väliste OECD riikide rändediplomaatia näiteid:

- Los Angelese rände- ja kaitsedeklaratsioon;
- Jaapani majandusliku koostöö kokkulepped Indoneesia, Filipiinide ja Vietnamiga;
- Austraalia eesmärk tugevdada sidemeid Vaikse ookeani riikidega.

Rändediplomaatia väljakutsed:

- Pikaajalist mõju on keeruline monitoorida - rändelepingute mõju ei ole alati mõõdetav;
- Partnerriigi poliitilise olukorra volatiilsus raskendab läbirääkimisi;
- Sisemised koordineerimisprobleemid.

Tulevik

- Uurida rändediplomaatia kokkulepete pikaajalist mõju, peamiselt kestliku arengu ja regionaalse stabiilsuse vaatest.
- Arendada uusi ja paremaid meetodeid rändediplomaatia vahendite mõju uurimiseks, et diplomaatilised pingutused oleks kooskõlas rahvuslike huvidega ja rahvusvahelise koostöö eesmärkidega.

EMN lühiaegne: Uuenduslikud viisid välistalentide ELi meelitamiseks

Veebruar 2025

Funded by
the European Union

- Lühiuuring tehti koostöös OECD-ga
- Sisend 21 EMN liikmes- ja vaatelejariigi kontaktpunktilt (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, NL, PL, PT, SE, SI ja SK)
- Uuringuperiood: jaanuar 2021 kuni märts 2024
- Teemad: kõrge lisandväärtusega majandussektorid, riiklikud programmid ja projektid

**New and
innovative ways
to attract foreign
talents in the EU**

Taustaks

- 2019. aastal loodi OECD **talentide atraktiivsuse indeks** (ITA), mis reastab riigid viisatingimuste, majanduslike võimaluste, elukvaliteedi ja sotsiaalse integratsiooni alusel järjekorda.
- 2023. aastal ajakohastatud indeksi alusel olid kõige atraktiivsemad riigid **Uus-Meremaa, Rootsi, Šveits, Austraalia ja Norra**.
- Paljude Euroopa Liidu riikide tööturgudel valitseb oskuste puudus – põhjusteks elanikkonna vananemine, kiired tehnoloogilised muutused, suurenenud tööjõunõudlus konkreetsetes valdkondades ja majanduslik ebakindlus mitmes sektoris ja kutsealal.
- Mitmete ELi seadusandlike meetmete eesmärk on hõlbustada töörännet, nt:
 - ELi talendipartnerlused
 - ELi sinine kaart (kõrge kvalifikatsiooniga töötajate jaoks)
 - ELi Talent Pool (kavandatav algatus värbamiseks)

Riikide poliitika välistalentide meelitamiseks

- Riigid määratlevad „suure lisandväärtusega“ majandussektoreid erinevalt:
 - Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (CZ, DE, **EE**, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, SI, SK)
 - Tervishoid ja bioteadused (BE, CY, CZ, DE, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, SI, SK)
 - Töötlev tööstus ja keemiatööstus (BE, CY, DE, **EE**, FR, IE, IT, LU, NL, PL, SI, SK)
 - Teadus ja haridus (DE, **EE**, IE, IT, LU, LV, SK)
- 15 liikmesriiki raporteerisid, et nad on alates 2021. aastast kasutusele võtnud uusi lähenemisviise välistalentide meelitamiseks, nendest omakorda 8 on kasutanud selleks ELi vahendeid. 6 riiki ei teatanud uutest algatustest.
- Riikide algatused on sageli suunatud konkreetsetele majandussektoritele (IT, inseneriteadus ja tervishoid) või päritoluriikidele (Filipiinid, India ja Brasiilia).

Riikide peamised kasutatavad strateegiad

- Kõige levinum lähenemisviis – kolmandate riikide kodanikele ja tööandjatele suunatud veebileheküljed ja -platvormid:
 - Work in Austria
 - Welcome to NL
 - Work in Finland
- Diplomaatilised algatused:
 - Iirimaa „talendi- ja innovatsiooniatašeed“
 - Kanada „rahvusvaheline talendiametnik“
- Kiirmenetlused:
 - Läti "roheline koridor"
 - Rootsi elamisluba kõrgelt kvalifitseeritud töötajale

Riikide peamised kasutatavad strateegiad

- Maksusoodustused:
 - Holland – kuni 30% palgast maksuvabalt
 - Saksamaa – rahaline abi ümberpaigutumisel
- Programmid oskuste valideerimiseks ja arendamiseks kolmandates riikides
- Saabumiseelse ja -järgse abi pakkumine
- EL-i rahastatud programmid:
 - Talent Partnerships raamistik
 - AMIF

Väljakutsed

- Keerukad haldusprotsessid
- Päritoluriigi kvalifikatsiooni hindamine ja kontrollimine
- Integratsiooniraskused
- Koordineerimine ja õigete asjaomaste osapoolte kaasamine

Täname!

EMNi tegevustega saate lähemalt tutvuda meie kodulehel
www.emn.ee